

Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy

Dokumenty informacyjne

SG-AS (2023) 01rev10

18 grudnia 2023 r.

Procedura wyboru sędziów do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

Memorandum przygotowane przez Sekretarza Generalnego Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy [wyciąg]¹

1. Wprowadzenie

1. Art. 22 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (dalej zwanej „Konwencją”) stanowi, że:

„Sędziów wybiera Zgromadzenie Parlamentarne w odniesieniu do każdej Wysokiej Układającej się Strony, większością głosów, z listy trzech kandydatów przedstawionych przez Wysoką Układającą się Stronę”.

2. Art. 22 określa zatem proces współdziałania: rządy państw wskazują trzech kandydatów, podczas gdy Zgromadzenie wybiera jednego z nich na sędziego.

3. Wskutek tego, procedura określająca wybór sędziów do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka składa się z dwóch etapów. Pierwszy polega na wyłonieniu trzech kandydatów, których lista jest przekazywana Zgromadzeniu. Jest to wyłączna odpowiedzialność Wysokich Układających się Stron Konwencji (tj. państw-stron Konwencji reprezentowanych przez ich rządy, zwane dalej „rządami”), które korzystają z opinii Doradczego Panelu Ekspertów (zwanego dalej: Panelem; patrz paragrafy 5 i 6 poniżej). Drugi etap procedury leży w zakresie kompetencji Zgromadzenia Parlamentarnego. Po ocenie przez Komisję do spraw Wyboru Sędziów Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (zwaną dalej „Komisją”) kandydatów wskazanych przez państwa-strony Konwencji, Zgromadzenie Parlamentarne dokonuje wyboru jednego z trzech kandydatów.

2. Procedura wyłonienia kandydatów przez Wysokie Układające się Strony przy wsparciu ze strony Panelu

4. Procedurę wyłonienia kandydatów rozpoczyna pismo Sekretarza Generalnego Zgromadzenia Parlamentarnego, w którym wzywa on rząd do przedłożenia listy kandydatów w określonym terminie (mniej więcej na rok przed planowaną datą wyboru)². Termin ten ustala się w taki sposób, aby rząd, Panel, Komisja oraz Zgromadzenie miały wystarczająco dużo czasu na wyłonienie i ocenę kandydatów oraz przeprowadzenie wyboru sędziego. Jakość procedury wyłonienia kandydatów na etapie krajowym ma kluczowe znaczenie dla wyniku całego procesu. Zasadniczo, jeśli wszystkie trzy kandydatury przekazane Zgromadzeniu są znakomite, z instytucjonalnego punktu widzenia ostateczny wybór może nie mieć znaczenia²: w każdym przypadku będzie to znakomity sędzia, cieszący się dodatkowo demokratyczną legitymacją pochodzącą z wyboru.

¹ W [Rezolucji 2248 \(2018\)](#) Zgromadzenie Parlamentarne wezwało Sekretarza Generalnego Zgromadzenia do opublikowania dokumentu zawierającego kompleksową informację na temat procedury wyboru przed Komisją ds. Wyboru Sędziów i Zgromadzeniem (paragraf 9.2).

² Patrz wzór listu (w Załączniku 1)

5. W 2010 r. Komitet Ministrów postanowił powołać Doradczy Panel Ekspertów, by zapewnić rządowi porady eksperckie na temat kwalifikacji wyłonionych kandydatów. Rządy są proszone o przekazywanie Panelowi życiorysów kandydatów, których zamierzają przedstawić Zgromadzeniu. Panel, w trybie poufnym, zapoznaje się z życiorysami i może kierować pytania pod adresem właściwego rządu. Następnie Panel podejmuje decyzję (w formie pisemnej lub w formie spotkania), czy w jego opinii wszyscy kandydaci spełniają wymagania określone w art. 21 Konwencji, który stanowi:

„Sędziowie powinni być ludźmi o najwyższym poziomie moralnym i muszą albo posiadać kwalifikacje do sprawowania wysokiego urzędu sędziowskiego, albo być prawnikami o uznanej kompetencji”.

6. Jeśli jednak Panel uzna, że jeden lub więcej kandydatów nie spełnia powyższych wymogów, informuje o tym odpowiednio władzę krajową. Rządy powinny kierować się rekomendacjami Panelu, chociaż, z formalnego punktu widzenia, mogą przekazać Zgromadzeniu swoją listę (kandydatów) niezależnie od opinii Panelu. Zgodnie z najnowszą praktyką, Komisja, którą informuje się w sposób poufny o wnioskach Panelu na temat ostatecznej listy zaproponowanej przez rząd, nalega, by rządy zasięgały opinii Panelu, a także brały jego opinie pod uwagę.

7. Krajowa procedura wyłaniania kandydatów musi spełniać określone wymagania, aby zwiększyć prawdopodobieństwo osiągnięcia oczekiwanego rezultatu – mianowicie, by zostali wybrani trzej najlepsi kandydaci. W 2012 r. Komitet Ministrów przyjął „Wytoczne w sprawie wyłaniania kandydatów na urząd sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka”³. Krajowe procedury wyboru muszą być uczciwe i przejrzyste. Poniżej przedstawiono najważniejsze wymagania:

- (1) Procedura powinna być stała i ustalona z wyprzedzeniem w drodze kodyfikacji lub utrwalonej praktyki administracyjnej⁴;
- (2) Wezwanie do zgłaszania kandydatur powinno być publiczne i szeroko rozpowszechnione;
- (3) Na zgłaszanie kandydatur powinien być przewidziany odpowiedni okres czasu;
- (4) Podmiot odpowiedzialny za rekomendowanie kandydatów powinien mieć zrównoważony skład, jego członkowie powinni dysponować odpowiednią wiedzą techniczną, cieszyć się poważaniem i zaufaniem oraz nie powinni być podatni na niewłaściwe wpływy;
- (5) Z każdym poważnym kandydatem powinno się przeprowadzić rozmowę kwalifikacyjną w jednakowej ustalonej formie;
- (6) Należy ocenić umiejętności językowe kandydatów;
- (7) Jakikolwiek odstępnie przez osobę podejmującą ostateczną decyzję od zaleceń podmiotu wyłaniającego kandydatów powinno zostać uzasadnione w oparciu o kryteria ustalania list kandydatów, oraz
- (8) Lista powinna zostać przedłożona Zgromadzeniu dopiero po uzyskaniu opinii Panelu co do tego, czy kandydaci są odpowiedni.

8. Zgromadzenie Parlamentarne⁵ również we własnym zakresie dokonuje oceny uczciwości, przejrzystości i spójności krajowych procedur wyboru, w tym publicznego i otwartego naboru kandydatów, chociaż nie przeprowadza jej w tak szczegółowy sposób, jak określają to Wytoczne Komitetu Ministrów. Jednak Komisja stopniowo przykładła coraz większą wagę do tego zagadnienia. W 2016 r. odrzuciła dwie listy wyłącznie ze względów proceduralnych. W pierwszym przypadku Wytoczne Komitetu Ministrów nie były uwzględnione, jako że listę przekazano jednocześnie Panelowi i Zgromadzeniu. Oznaczało to, że rząd nie był w stanie uwzględnić opinii Panelu przed przekazaniem listy Zgromadzeniu. W drugim przypadku nie przeprowadzono żadnej znaczącej procedury wyłaniania na poziomie krajowym. Po dyskusjach w jeszcze innej sprawie, w styczniu 2019 roku, Komisja postanowiła, że zaprzestanie rozpatrywania list kandydatów, z którymi nie przeprowadzono rozmów kwalifikacyjnych w krajowej procedurze wyboru.

9. Komisja ogranicza własną ocenę procedury wyłaniania kandydatów na etapie krajowym, która to procedura winna zostać opisana w liście zawierającym nazwiska kandydatów, do ogólnej oceny uczciwości i przejrzystości oraz nie zastępuje wyboru dokonanego w procedurze krajowej swym własnym wyborem kandydatów. Oznacza to, że o ile procedura, którą przeprowadzono, była generalnie uczciwa i przejrzysta, Komisja nie odrzuci listy z przyczyn proceduralnych wyłącznie z powodu uznania, że inne niż wyłonieni kandydaci osoby powinny być zostać umieszczone na liście. Zgodnie z art. 22 Konwencji, przedłożenie

³ Przyjęte przez Komitet Ministrów w dniu 28 marca 2012 r., [CM\(2012\)40-final](https://rm.coe.int/16805cb1ac), dostępne pod linkiem: <https://rm.coe.int/16805cb1ac>. Zmienione w dniu 26 listopada 2014 r. na mocy [CM/Del/Dec\(2014\)1213/1.5-app5](https://rm.coe.int/16805cb1ac).

⁴ Badanie, które przeprowadzono podczas przygotowywania dokumentu Zgromadzenia Parlamentarnego numer 11767 z 2008 r., na którym opiera się Rezolucja 1646 (2009) z 27 stycznia 2009 r., pokazuje, że w tamtym czasie wiele państw nie posiadało procedury, która spełniałaby wymagania określone w „Wytocznych”.

⁵ Patrz [Rezolucja 1646 \(2009\)](https://rm.coe.int/16805cb1ac), paragrafy 2 i 4.1.

Zgromadzeniu listy trzech kandydatur leży w gestii rządów państw⁶. Opierając się również na Wytycznych Komitetu Ministrów, Komisja sprawuje jedynie ogólny nadzór pod względem uczciwości i przejrzystości nad procedurami ustalenia listy kandydatów. Ich nazwiska należy przekazać Zgromadzeniu w kolejności alfabetycznej⁷.

10. Wynikiem krajowej procedury wyłonienia kandydatów winna być co do zasady lista trzech kandydatów składająca się z przynajmniej jednego mężczyzny i jednej kobiety. Lista kandydatów jednej płci jest dopuszczalna, jeśli kandydaci należą do płci niedostatecznie reprezentowanej w Trybunale (tj. płci, do której należy mniej niż 40% ogólnej liczby sędziów; punkt odniesienia stanowi data pisma Sekretarza Generalnego wzywającego rząd do przedstawienia listy i informującego go o proporcji płci wśród sędziów w tym czasie, patrz paragraf 4 powyżej). W wyjątkowych okolicznościach, gdy rząd podjął wszystkie możliwe i odpowiednie kroki w celu zapewnienia, by lista zawierała kandydatów reprezentujących obie płci, Zgromadzenie może zaakceptować listę kandydatów jednej płci, nawet jeśli kandydaci nie należą do płci niedostatecznie reprezentowanej (patrz również paragraf 19 poniżej: wymagana jest większość dwóch trzecich)⁸.

3. Procedura wyboru przed Zgromadzeniem Parlamentarnym

11. Art.23 ust. 1-3 Konwencji stanowi obecnie, że:

„1. Sędziowie są wybierani na okres dziewięciu lat. Nie mogą oni być wybierani ponownie.

2. Kadencja sędziów upływa z chwilą osiągnięcia przez nich wieku 70 lat.

3. Sędziowie sprawują swój urząd do czasu ich zastąpienia. Zajmują się oni jednak nadal sprawami, które zaczęli rozpoznawać”.

12. Po wejściu w życie Protokołu nr 15 do Konwencji, wskazany wyżej art. 23 ust. 2 został skreślony, a górna granica wieku 70 lat nie ma już zastosowania. Jednocześnie wprowadzony przez Protokół nr 15 do Konwencji art. 21 ust. 2 przewiduje, co następuje:

„Kandydaci nie mogą mieć ukończonych 65 lat w dniu, do którego Zgromadzenie Parlamentarne zażądało przedstawienia listy trzech kandydatów, zgodnie z artykułem 22”.

Sędziowie mogą zatem pełnić swą funkcję w Trybunale do końca 9-letniej kadencji, pod warunkiem że w dacie, do której Sekretarz Generalny Zgromadzenia Parlamentarnego zaprosił rząd do przedstawienia listy kandydatów, nie mają ukończonych 65 lat (art. 2 Protokołu nr 15).

13. Po przekazaniu listy Zgromadzeniu jest ona publikowana na stronie internetowej Zgromadzenia. Począwszy od daty przekazania lista stanowi „własność” Zgromadzenia. Może zostać wycofana lub zmodyfikowana przez dany rząd przed upływem terminu przewidzianego na przekazanie listy, określonego w piśmie Sekretarza Generalnego Zgromadzenia.⁹ Po upływie tego terminu rząd nie może wycofać ani zmodyfikować listy kandydatów. Niemniej jednak na każdym etapie procedury, a zanim Zgromadzenie przeprowadzi głosowanie, kandydat może sam podjąć decyzję o wycofaniu swojej kandydatury z listy. W takim przypadku, po otrzymaniu przez Sekretarza Generalnego Zgromadzenia pisma podpisanego przez kandydata, w którym wycofuje on swoją kandydaturę, procedura wyboru zostaje natychmiast przerwana, a dany rząd jest wezwany do uzupełnienia lub przedstawienia innej listy¹⁰.

3.1. Procedura przed Komisją ds. Wyboru Sędziów

14. W pierwszej kolejności kandydatury są oceniane przez Komisję, która posiada mandat udzielony przez Zgromadzenie w składzie plenarnym do przeprowadzania rozmów kwalifikacyjnych z kandydatami, przeanalizowania ich CV oraz wydania Zgromadzeniu szczegółowych rekomendacji odnośnie do ich kwalifikacji. Na podstawie tych rekomendacji, Zgromadzenie kontynuuje procedurę wyboru lub odrzuca listę.

⁶ Patrz druga opinia doradcza Trybunału z dnia 22 stycznia 2010 r. „w sprawie niektórych zagadnień prawnych dotyczących list kandydatów przedkładanych w celu wyboru sędziów Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (Nr 2), paragraf 45: „W tak zdefiniowanych przez Konwencję ramach Wysokie Układające się Strony mają pełną swobodę w sporządzaniu swoich list.”

⁷ Patrz Załącznik do [Rezolucji 1432 \(2005\)](#), paragraf 3.

⁸ Patrz (pierwsza) opinia doradcza Trybunału z dnia 12 lutego 2008 r. w sprawie niektórych zagadnień prawnych dotyczących list kandydatów przedkładanych w celu wyboru sędziów Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

⁹ Patrz druga opinia doradcza (przypis 6), paragraf 49.

¹⁰ Patrz druga opinia doradcza (przypis 6), paragrafy 56-57.

15. W Komisji zasiada 22 członków (łącznie z przewodniczącymi Komisji ds. Prawnych i Praw Człowieka oraz Komisji ds. Równości i Niedyskryminacji, którzy są członkami *ex officio*). Zwykli członkowie Komisji oraz ich zastępcy są nominowani przez partie polityczne proporcjonalnie do ich liczebności w Zgromadzeniu. Nominowani muszą posiadać odpowiednią wiedzę prawniczą i doświadczenie. Komisja ta jest jedynym podmiotem w Zgromadzeniu, którego dotyczy taki wymóg. Komisja obraduje w sposób ważny pod warunkiem zachowania kworum, tj. obecności jednej trzeciej (siedmiu) jej członków. W celu zapewnienia odpowiedniej frekwencji na posiedzeniach, Zgromadzenie wezwało grupy polityczne do zastąpienia członków opuszczających posiedzenia Komisji, co do zasady, po trzech kolejnych lub pięciu nienastępujących po sobie nieobecnościach¹¹. Członkowie tracą miejsca, kiedy grupa, do której należą, przestaje istnieć; jednakże przewodniczący lub wiceprzewodniczący wybrany w imieniu takiej partii pełni swoją funkcję aż do zakończenia kadencji¹².

16. Posiedzenia Komisji odbywają się *in camera* według stałej określonej procedury, przy czym wszyscy uczestnicy zobowiązani są do zachowania ścisłej poufności. Narady dotyczące każdej listy kandydatów składają się z trzech etapów:

- briefingu;
- rozmów kwalifikacyjnych z kandydatami;
- dyskusji i głosowania.

17. Podczas briefingu, przed każdą sesją rozmów kwalifikacyjnych, członkowie (Komisji) otrzymują takie informacje jak poufne opinie Panelu na temat danej listy. Opinie Panelu są przekazywane członkom (Komisji) w formie pisemnej na początku każdego briefingu. Przewodniczący Panelu lub jego przedstawiciel jest zapraszany na briefing, aby przedstawić opinie Panelu dotyczące listy oraz udzielić odpowiedzi na ewentualne pytania członków. Komisja otrzymuje również informacje uzyskane przez przewodniczącego z innych źródeł, takich które przewodniczący uzna za istotne dla sprawy. Preferencje wyrażone przez rząd nie powinny odgrywać roli podczas obrad Komisji¹³, która opiera się wyłącznie na kryteriach wskazanych w Konwencji, w formie jako przyjętych przez samo Zgromadzenie (patrz Załącznik 2, poniżej).

18. W pierwszej kolejności Komisja powinna zdecydować, czy istnieją jakiegokolwiek przesłanki proceduralne, które mogą prowadzić do odrzucenia listy bez przesłuchania kandydatów.

19. Przesłanki proceduralne są następujące¹⁴:

- krajowa procedura wyboru nie spełnia minimalnych wymogów uczciwości i przejrzystości, na przykład, gdy nie ogłoszono otwartego konkursu;
- nie przeprowadzono rozmów kwalifikacyjnych z kandydatami podczas krajowej procedury wyboru, lub też
- Panel nie był należycie konsultowany.

20. Przesłanki merytoryczne obejmują uznanie przez Komisję, na podstawie samych życiorysów kandydatów i w świetle dyskusji z przewodniczącym lub przedstawicielem Panelu, że co najmniej jeden z kandydatów w sposób oczywisty nie spełnia wymogów z art. 21 ust. 1 Konwencji. Komisja odrzuciła listy ze względów merytorycznych na podstawie samych życiorysów kandydatów bez ich przesłuchiwanie w trzech przypadkach – w 2016 r., 2018 r. i 2022 r.

21. Propozycja odrzucenia listy ze względów proceduralnych lub merytorycznych bez przesłuchania kandydatów wymaga większości oddanych głosów¹⁵.

22. Komisja odrzuca listę kandydatów jednej płci, chyba, że należą oni do płci o niedostatecznej reprezentacji w Trybunale, tj. płci, do której należy mniej niż 40% łącznej liczby sędziów. Punktem odniesienia w czasie jest pismo Sekretarza Generalnego wzywające do przedstawienia listy (paragraf 10 powyżej). W wyjątkowych okolicznościach, gdy Układająca się Strona dołożyła wszelkich niezbędnych i adekwatnych starań, aby zapewnić obecność na liście kandydatów obu płci, Komisja może zaakceptować listę kandydatów jednej płci, nawet jeśli kandydaci nie należą do płci niedostatecznie reprezentowanej.

23. Zanim Komisja stwierdzi, że zachodzą wyjątkowe okoliczności, przewodniczący Komisji zaprasza Ministra

¹¹ Patrz [Rezolucja 2278 \(2019\)](#), paragraf 5.

¹² Patrz [Rezolucja 2278 \(2019\)](#), paragraf 7.

¹³ Patrz załącznik do [Rezolucji 1432 \(2005\)](#), paragraf 3, zdanie 3 („żadne wskazanie preferencji rządu nie będzie odgrywało roli w obradach (ówczesnej Pod-) Komisji do spraw Wyboru Sędziów”).

¹⁴ Zobacz również rozdział 2 powyżej.

¹⁵ [Rezolucja 1366 \(2004\)](#), paragraf 3, zmieniona przez [Rezolucję 2278 \(2019\)](#), paragraf 2.4.2.

Sprawiedliwości danego państwa do udziału w wymianie opinii z Komisją. Ministrowi lub osobie przez niego wyznaczonej udzielana jest możliwość wyjaśnienia okoliczności, które skłoniły jego/jej rząd do przekazania listy osób jednej płci.

24. Okoliczności muszą zostać uznane za wyjątkowe w drodze głosowania większością dwóch trzecich głosów oddanych przez członków Komisji, których opinie muszą być zatwierdzone przez Zgromadzenie Parlamentarne w ramach raportu z prac Biura (*Progress Report of the Bureau*). Rozmowy kwalifikacyjne mogą zatem odbyć się jedynie podczas następnych obrad Komisji po zatwierdzeniu jej stanowiska przez Zgromadzenie. W przypadku braku dwóch trzecich głosów w Komisji dla uznania okoliczności za wyjątkowe, Komisja rekomenduje Zgromadzeniu odrzucenie przedmiotowej listy.

25. W przypadku gdy lista nie zostaje odrzucona z przyczyn proceduralnych lub merytorycznych na podstawie samych życiorysów kandydatów bądź ze względów dotyczących równości płci (lub w sytuacji braku większości do zaakceptowania propozycji odrzucenia listy z tych powodów), przeprowadza się rozmowy kwalifikacyjne z poszczególnymi kandydatami, w porządku alfabetycznym. Każde przesłuchanie trwa trzydzieści minut¹⁶. Pierwsze pięć minut kandydat może przeznaczyć na przedstawienie swojej kandydatury. Ta możliwość, o której kandydaci są informowani z wyprzedzeniem czasowym, jest wykorzystywana w praktyce przez większość kandydatów. Następnie przewodniczący rozpoczyna rozmowę, zadając każdemu kandydatowi to samo jedno lub dwa pytania. Członkowie mogą zadawać dowolne pytania, w tym dotyczące doprecyzowywania informacji zawartych w życiorysie kandydata. Pytania mogą być zadawane w którymkolwiek z języków urzędowych RE. Kandydaci mogą skorzystać z tłumaczenia symultanicznego pomiędzy dwoma językami urzędowymi oraz mogą udzielać odpowiedzi w każdym z nich.

26. Po trzech przesłuchaniach Komisja wymienia się opiniami na temat zalet kandydatów. Komisja najpierw ustala, czy wszyscy trzej kandydaci spełniają kryteria wyboru na sędziego (art. 21 ust. 1 Konwencji, przytoczony w paragrafie 5, powyżej), a w przypadku niespełniania przez nich kryteriów zaleca Zgromadzeniu odrzucenie listy. Taka rekomendacja musi być przyjęta większością oddanych głosów¹⁷. Zgromadzenie postanowiło nie brać pod uwagę list kandydatów, po ich przesłuchaniu, z następujących powodów merytorycznych, a mianowicie w przypadku, gdy:

- zakresy kompetencyjne kandydatów wydają się być zbyt ograniczone;
- nie wszyscy kandydaci spełniają warunki wymienione w art. 21 ust. 1 Konwencji;
- jeden lub więcej kandydatów nie posiada czynnej znajomości jednego z języków urzędowych Rady Europy i biernej znajomości drugiego języka.

27. Gdy lista nie zostanie odrzucona, Komisja ustala kolejność preferencji kandydatów w głosowaniu tajnym.

28. Podjęcie każdej innej decyzji niż w sprawie kolejności preferencji kandydatów następuje w wyniku głosowania przez podniesienie ręki, chyba że przynajmniej jedna trzecia obecnych członków zażąda tajnego głosowania. Jedynie członkom obecnym na wszystkich rozmowach kwalifikacyjnych przysługuje prawo głosu na daną listę. Członkowie reprezentujący państwo-stronę, które przedłożyło listę, mogą wziąć udział w dyskusji, ale bez prawa głosu w kwestii odrzucenia listy oraz w sprawie kolejności preferencji kandydatów¹⁸. Przewodniczący jest uprawniony do głosu.

29. Rekomendacja Komisji jest przekazywana Zgromadzeniu w odpowiednim czasie przed posiedzeniem, podczas którego przeprowadza się wybór. Rekomendacja ta nie zawiera uzasadnienia wyboru, którym kierowała się Komisja, a także nie wskazuje dokładnej większości (głosów, jaką została podjęta). Standardowe sformułowania, jakich używa się, by ogłosić wynik głosowania, jasno wskazują, w jakim stopniu jednemu lub ewentualnie dwóm kandydatom udało się przekonać Komisję do swoich kandydatur. Wskazuje się na przykład, że rekomendacji jednemu kandydatowi udzielono „jednogłośnie”, „przeważającą/bardzo dużą większość”, „dużą większość”, „niewielką większość” lub po prostu „większością głosów”, czasami „w stosunku do” innego kandydata; przyjmuje się, że nazwisko drugiego kandydata zostaje wymienione, ilekroć różnica głosów oddanych na pierwszego i drugiego kandydata była niewielka, a trzeci kandydat otrzymał znacznie mniej głosów; przez „dużą” różnicę rozumie się różnicę co najmniej dwóch trzecich głosów. Rekomendacje zostają opublikowane na stronie internetowej Zgromadzenia na kilka dni przed wyborami (zazwyczaj w środę przed sesją tygodniową).

30. Jeśli Komisja zarekomenduje odrzucenie listy, co winno być zwięźle uzasadnione, Sekretarz Generalny

¹⁶ W przypadku posiedzeń organizowanych w formie videokonferencji do każdego przesłuchania dodaje się 15 minut w celu zrekompensowania ewentualnych opóźnień technicznych.

¹⁷ [Rezolucja 1366 \(2004\)](#), paragraf 3, zmieniona przez [Rezolucję 2278 \(2019\)](#), paragraf 2.4.2.

¹⁸ Patrz paragraf 4.i. mandatu Komisji ds. Wyboru Sędziów Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, zmienionego przez [Rezolucję 2278 \(2019\)](#), paragraf 2.4.1.

Zgromadzenia i przewodniczący Komisji przekazują, w trybie poufnym, niezbędne informacje odpowiednio Stałemu Przedstawicielowi właściwego Państwa Strony w Strasburgu i przewodniczącemu krajowej delegacji do Zgromadzenia. Wydana przez Komisję rekomendacja odrzucenia listy jest zatwierdzana przez Zgromadzenie w ramach raportu z prac Biura, który przedkłada się Zgromadzeniu. Zatwierdzenie propozycji Komisji oznacza definitywne odrzucenie listy. W razie odrzucenia negatywnej rekomendacji Komisji większością głosów na forum Zgromadzenia, lista jest odsyłana do Komisji¹⁹. W takiej sytuacji wybory nie mogą odbyć się podczas tej samej sesji tygodniowej, ponieważ Zgromadzenie nie miałoby możliwości skorzystania z rekomendacji Komisji na rzecz tego lub innego kandydata. Lista może ponownie trafić pod obrady Zgromadzenia dopiero po powtórnym zajęciu wobec niej stanowiska przez Komisję.

3.2 Wybór przez Zgromadzenie Parlamentarne

31. Na mocy art. 22 Konwencji Zgromadzenie wybiera sędziów „większością głosów, z listy trzech kandydatów (...)”.

32. Pierwsza runda wyborów odbywa się we wtorek, podczas sesji tygodniowej. Jest to praktyka obliczona na uzyskanie możliwie najwyższej frekwencji. Parlamentarzyści mogą oddawać głosy w głosowaniu tajnym podczas posiedzenia porannego i ewentualnie także podczas posiedzenia popołudniowego. Nazwiska kandydatów umieszczone są na karcie do głosowania w porządku alfabetycznym. Karta do głosowania nie wskazuje na preferencje wyrażone przez Komisję ani przez rząd. Niemniej delegaci mogą skorzystać z rekomendacji Komisji. Jeżeli jeden z kandydatów otrzyma bezwzględną większość głosów oddanych, uznaje się go za wybranego. W przeciwnym razie w środę odbywa się druga runda, w której do wyboru wystarczy większość względna. Wyniki wyborów są publicznie ogłaszane przez przewodniczącego Zgromadzenia podczas sesji tygodniowej²⁰.

33. Dziewięcioletnia kadencja sędziego wybranego przez Zgromadzenie Parlamentarne do Trybunału rozpoczyna się od daty objęcia przez niego obowiązków, a w każdym razie nie później niż trzy miesiące od dnia wyboru. Jeśli jednak wybór miał miejsce więcej niż trzy miesiące przed opuszczeniem stanowiska przez ustępującego sędziego, kadencja rozpoczyna się z dniem zwolnienia stanowiska. Jeśli wybór miał miejsce później niż trzy miesiące przed opuszczeniem stanowiska przez ustępującego sędziego, nowo wybrany sędzia podejmuje obowiązki w najkrótszym możliwym terminie po opuszczeniu [stanowiska przez jego poprzednika], a bieg kadencji liczy się od tej daty, a w każdym razie nie później niż w ciągu trzech miesięcy od dnia wyboru.

¹⁹ [Rezolucja 1366 \(2004\)](#), paragraf 3, zmieniona przez [Rezolucję 2278 \(2019\)](#), paragraf 2.4.2.

²⁰ Patrz paragraf 8 Rezolucji 1726 (2010) z dnia 29 kwietnia 2010 r.”

Załącznik nr 1 – wzór listu kierowanego do Stałego Przedstawiciela / Ambasadora

[...]

Załącznik do wzoru listu kierowanego do Stałego Przedstawiciela / Ambasadora**Kryteria i procedura wyboru:**

Zgodnie z art. 21 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności „Sędziowie powinni być ludźmi o najwyższym poziomie moralnym i muszą albo posiadać kwalifikacje do sprawowania wysokiego urzędu sędziowskiego, albo być prawnikami o uznanej kompetencji”.

Zgodnie z art. 21 ust. 2 Konwencji (dodanym przez Protokół nr 15 z dniem 1 sierpnia 2021 r.), „Kandydaci nie mogą mieć ukończonych 65 lat w dniu, do którego Zgromadzenie Parlamentarne zażądało przedstawienia listy trzech kandydatów, zgodnie z artykułem 22”.

Art. 21 ust. 3 Konwencji stanowi, że „W okresie sprawowania urzędu sędziowie nie mogą brać udziału w żadnej działalności, która nie daje się pogodzić z niezawisłością, bezstronnością oraz z wymaganiami piastowania urzędu w pełnym wymiarze czasu (...)”.

Zgodnie z art. 22 Konwencji „Sędziów wybiera Zgromadzenie Parlamentarne w odniesieniu do każdej Wysokiej Układającej się Strony, większością głosów, z listy trzech kandydatów przedstawionych przez Wysoką Układającą się Stronę”.

Ponadto art. 23 ust. 1-2 Konwencji, zgodnie ze zmianami wprowadzonymi przez Protokół nr 15 do Konwencji, przewiduje, że:

„1. Sędziowie są wybierani na okres dziewięciu lat. Nie mogą oni być wybierani ponownie.

2. Sędziowie sprawują swój urząd do czasu ich zastąpienia. Zajmują się oni jednak nadal sprawami, które zaczęli rozpoznawać”²¹.

Dokumenty powiązane:

- [Rezolucja 1646 \(2009\)](http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?FileID=17704&lang=EN) Zgromadzenia Parlamentarnego w sprawie nominowania kandydatów i wyboru sędziów do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (<http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?FileID=17704&lang=EN>)
- Istotne fragmenty Regulaminu Zgromadzenia Parlamentarnego, lipiec 2019 roku, Teksty Pomocnicze, Wybory przez Zgromadzenie Parlamentarne, cz. V, „Kandydaci do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka”, str. 178: [Rezolucja 1366 \(2004\)](#) zmieniona przez [Rezolucję 1426 \(2005\)](#), [1627 \(2008\)](#), [1841 \(2011\)](#), [2002 \(2014\)](#) i [2278 \(2019\)](#) (http://assembly.coe.int/nw/xml/RoP/RoP-XML2HTML-EN.asp?id=EN_CEGCAIFG#Format-It)
- [Rezolucja CM/Res\(2009\)5](https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805c0ce3) Komitetu Ministrów w sprawie statusu i warunków służby sędziów Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Komisarza Praw Człowieka Rady Europy z dnia 23 września 2009 r. (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805c0ce3)
- [Rezolucja CM/Res\(2010\)26](https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805c4ade) Komitetu Ministrów, zmieniona przez [Rezolucję CM/Res\(2014\)44](#) z dnia 26 listopada 2014 roku, w sprawie powołania Doradczego Panelu Ekspertów do spraw wyłonienia kandydatów na wybór na stanowisko sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805c4ade)
- Wytoczne Komitetu Ministrów w sprawie wyłaniania kandydatów na urząd sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 28 marca 2012 r., zmienione w listopadzie 2014 r. na mocy [CM/Del/Dec\(2014\)12131.5-app5](#) ([https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM\(2012\)40&Language=lanEnglish&Ver=final&Site=COE&Bac](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM(2012)40&Language=lanEnglish&Ver=final&Site=COE&Bac))

²¹ Dawny art. 23 ust. 2 („Kadencja sędziów upływa z chwilą osiągnięcia przez nich wieku 70 lat”) został skreślony przez Protokół nr 15.

[kColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383\)](#)

- [Rezolucja 1726 \(2010\)](#) Zgromadzenia Parlamentarnego w sprawie skutecznego stosowania Europejskiej Konwencji Praw Człowieka: [proces Interlaken](#), paragraf 8

Dodatkowe informacje:

Konwencja Europejska o immunitecie Państwa wraz z Protokołem Dodatkowym ustanawiającym Trybunał Europejski [do spraw Immunitetu Państwa], którego członkami są m.in. członkowie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, zostały otwarte do podpisu w maju 1972 r. Protokół wszedł w życie 22 maja 1985 r. Władze Państwa powinny poinformować kandydatów biorących udział w niniejszych wyborach, że na wybraną osobę może zostać nałożony dodatkowy wymóg pełnienia dodatkowych obowiązków sędziego Trybunału Europejskiego rozpatrującego sprawy z zakresu immunitetu państw.

Nowo wybrani sędziowie mogą także zostać włączeni do składu Trybunału, który zostanie poproszony o wydanie opinii doradczej w sprawie interpretacji Konwencji o prawach człowieka i biomedycynie z 1997 r. (ratyfikowanej przez 29 państw). W grudniu 2019 r. Europejski Trybunał Praw Człowieka otrzymał po raz pierwszy wniosek o taką opinię doradczą zgodnie z art. 29 Konwencji o prawach człowieka i biomedycynie („Konwencja z Oviedo”).

Więcej informacji na portalu Zgromadzenia Parlamentarnego: <https://pace.coe.int/en/pages/committee-30/AS-CDH>

ZAŁĄCZNIK 2 – Kryteria oceny kandydatów na stanowisko sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: listy kontrolne²²

Ocena list kandydatów przedstawionych przez Państwa Strony

Fragment [Rezolucji 1366 \(2004\)](#), zmienionej przez [Rezolucje 1426 \(2005\)](#), [1627 \(2008\)](#), [1841 \(2011\)](#), [2002 \(2014\)](#) i [2278 \(2019\)](#)

„3. Zgromadzenie decyduje o nierozpatrywaniu list kandydatów w sytuacji, gdy:

- i. zakresy kompetencji kandydatów wydają się być zbyt ograniczone;
- ii. nie wszyscy kandydaci spełniają wszystkie warunki przewidziane w art. 21 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności;
- iii. jeden z kandydatów nie wydaje się posiadać czynnej znajomości jednego z języków urzędowych Rady Europy i biernej znajomości drugiego z nich;
- iv. procedura wyłonienia kandydatów na szczeblu krajowym nie spełniła minimalnych wymagań uczciwości i przejrzystości;
- v. lista nie została należycie skonsultowana z Doradczym Panelem Ekspertów.

W powyższych przypadkach Komisja ds. Wyboru Sędziów podejmuje decyzję o rekomendowaniu odrzucenia listy kandydatów większością głosów oddanych. Zgromadzenie zatwierdza rekomendację w ramach raportu z prac Biura Zgromadzenia i Komisji Stałej. Zatwierdzenie przez Zgromadzenie rekomendacji odrzucenia listy oznacza jej ostateczne odrzucenie. Państwo, które zgłosiło odrzuconą listę proszone jest o przedstawienie nowej. Odrzucenie przez Zgromadzenie negatywnej rekomendacji Komisji skutkuje zwróceniem listy do Komisji.

3. Zgromadzenie podejmuje ponadto decyzję o rozpatrzeniu list zawierających kandydatów jednej płci, o ile kandydaci na nich umieszczeni należą do płci niedostatecznie reprezentowanej (tj. płci, do której należy poniżej 40% sędziów Trybunału) lub, w wyjątkowych okolicznościach, gdy Układająca się Strona dołożyła wszelkich niezbędnych i odpowiednich starań, aby zapewnić obecność na liście kandydatów obu płci spełniających wymogi z art. 21 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Okoliczności muszą zostać uznane za wyjątkowe w drodze głosowania większością dwóch trzecich głosów oddanych przez członków Komisji ds. Wyboru Sędziów Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W razie nieosiągnięcia wymaganej większości głosów Komisja rekomenduje Zgromadzeniu odrzucenie przedmiotowej listy. Zgromadzenie zatwierdza rekomendację w ramach raportu z prac Biura Zgromadzenia i Komisji Stałej”.

Zagadnienia szczegółowe, które należy uwzględnić:

- **Przejrzystość i uczciwość procedury wyboru na szczeblu krajowym:** publiczne i otwarte ogłoszenie o naborze, w tym w prasie branżowej (Źródła: [Rezolucja ZPRE 1646 \(2009\)](#) w sprawie nominacji kandydatów i wyboru sędziów do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, paragraf 4.1, oraz [Rezolucja ZPRE 2278 \(2019\)](#) w sprawie zmiany przepisów Regulaminu Zgromadzenia, paragraf 2.4.2).

Wyjaśnienie:

Chociaż w paragrafie 2 Rezolucji nr 1646 (2009) Zgromadzenie Parlamentarne odnotowało w kilku państwach znaczny postęp w odniesieniu do krajowych procedur wyłaniania kandydatów, to przypomniało też, że na poziomie krajowym nadal istnieją „znaczące różnice” w zakresie uczciwości, przejrzystości i spójności. Przypominając, że krajowe procedury wyłaniania kandydatów powinny odzwierciedlać „zasady procedury demokratycznej, przejrzystości i niedyskryminacji”, Zgromadzenie w tym samym dokumencie wskazało, że „w razie braku uczciwej, przejrzystej i niedyskryminacyjnej krajowej procedury wyłaniania kandydatów” i/lub jeśli Zgromadzeniu nie będzie dany „rzeczywisty wybór” między kandydatami wybranymi na poziomie krajowym,

²² Jest to fragment zaktualizowanego i nieznacznie zmienionego dokumentu bazowego przygotowanego przez Sekretariat w 2015 r., który posłużył Komisji ds. wyboru sędziów Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do oceny kandydatów na stanowisko sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Bardziej szczegółowe omówienie znajduje się w: A. Drzemczewski „The Parliamentary Assembly's Committee on the Election of Judges to the European Court of Human Rights, Council of Europe”, tom 35, Human Rights Law Journal (2015), str. 269 - 274.

Zgromadzenie może zadecydować o odrzuceniu takiej listy.

- **Opis przyjętego przez państwa-strony sposobu wyłonienia kandydatów do ETPC** (Źródło: [Rezolucja ZPRE 1646 \(2009\)](#), paragraf 4.2)

Wyjaśnienie:

Zważywszy na znaczne rozbieżności w krajowych procesach wyłaniania kandydatów, jak zauważono powyżej, występowanie do państw o opisanie sposobu, w jaki dokonano wyłonienia kandydatów na poziomie krajowym, stanowi cenną wskazówkę na temat rzetelności danej procedury, umożliwiając tym samym trafniejszą ocenę kwalifikacji kandydatów.

- **Płeć:** lista kandydatów powinna zawierać co najmniej jednego przedstawiciela każdej z płci, chyba że kandydaci należą do płci niedostatecznie reprezentowanej w Trybunale, tj. płci do której należy poniżej 40% ogólnej liczby jego sędziów, lub jeśli zachodzą wyjątkowe okoliczności uzasadniające odstępstwo od tej zasady (Źródła: [Rezolucja 1366 \(2004\)](#), zmieniona na mocy [Rezolucji 1426 \(2005\)](#), [1627 \(2008\)](#), [1841 \(2011\)](#), [2002 \(2014\)](#) i [2278 \(2019\)](#), [Wytyczne Komitetu Ministrów](#), paragraf 8)

Wyjaśnienie:

W następstwie kontrowersyjnej dyskusji, która wywiązała się po zgłoszeniu przez Maltę w 2007 r. listy złożonej z samych mężczyzn, która to lista stała się przedmiotem opinii doradczej Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w lutym 2008 roku, wymóg ten, z możliwością zastosowania nadzwyczajnych odstępstw, o których mowa powyżej, nie jest już kontestowany.

- **Lista kandydatów w porządku alfabetycznym** (Źródła: [Rezolucja ZPRE 1646 \(2009\)](#), paragraf 4.3; załącznik do [Rezolucji ZPRE 1432 \(2005\)](#), paragraf 3)

Wyjaśnienie:

Oprócz zapewnienia Zgromadzeniu „rzeczywistego wyboru” między trzema kandydatami w zakresie ich *faktycznych* kwalifikacji, alfabetyczne wymienienie kandydatów na liście służyć ma zagwarantowaniu równej pozycji każdego z nich po przejściu selekcji na poziomie krajowym. Na kartach do głosowania używanych przez Zgromadzenie kandydaci są wymieniani w porządku alfabetycznym.

- **Ujednolicony życiorys** (Źródło: [Rezolucja ZPRE 1646 \(2009\)](#), patrz załącznik 3)

Wyjaśnienie:

Praktyka ujednolicania życiorysów kandydatów ma na celu nie tylko wskazanie im konkretnego zakresu oczekiwanych od nich informacji, ale także umożliwienie Zgromadzeniu lepszego porównania kandydatur.

- **Sędziowie *ad hoc*:** o ile to możliwe nie należy zgłaszać kandydatów, których wybór mógłby skutkować koniecznością mianowania sędziego *ad hoc* (Źródło: [Rezolucja ZPRE 1646 \(2009\)](#), paragraf 4.5)

Wyjaśnienie:

Sytuacja taka może mieć miejsce, gdy kandydat zajmuje lub zajmował stanowisko pełnomocnika rządu zaangażowanego w prace nad (licznymi) sprawami rozpatrywanymi przez Trybunał w Strasburgu lub jeśli uczestniczył w wydawaniu orzeczeń/decyzji o oddaleniu odwołań skarżących w najwyższych instancjach krajowych. Może to powodować konflikt interesów.

- **Długość kadencji a ograniczenia wiekowe dla sędziów** (Źródła: [Raport wyjaśniający](#) do Protokołu nr 14, paragraf 53; [Memorandum wyjaśniające](#) do Wytycznych Komitetu Ministrów paragraf 29).

Wyjaśnienie:

Obecnie, zgodnie z postanowieniami art. 23 ust. 1 Konwencji, sędziowie wybierani są na okres dziewięciu lat. Protokół nr 15, który wszedł w życie w dniu 1 sierpnia 2021 r., znosi górny limit wieku 70 lat dla sędziów zawarty w art. 23 ust. 2, a zamiast tego wprowadza dla kandydatów limit wieku 65 lat w dniu, do którego Zgromadzenie Parlamentarne zażądało przedstawienia listy trzech kandydatów, zgodnie z artykułem 22. Aby osiągnąć możliwie największą pewność, przedmiotowa data jest wskazywana w liście Sekretarza Generalnego Zgromadzenia Parlamentarnego, w którym zaprasza on rząd do przedstawienia listy kandydatów.

Kryteria oceny kandydatów na stanowisko sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

Art. 21 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka stanowi, że:

„Sędziowie powinni być ludźmi o najwyższym poziomie moralnym i muszą albo posiadać kwalifikacje do sprawowania wysokiego urzędu sędziowskiego, albo być prawnikami o uznanej kompetencji”.

Patrz także: [Rezolucja ZPRE 1646 \(2009\)](#) i [Rezolucja 1366 \(2004\)](#) zmieniona przez [Rezolucje 1426 \(2005\), 1627 \(2008\), 1841 \(2011\), 2002 \(2014\)](#) i [2278 \(2019\)](#)

- **Doświadczenie zawodowe w przedmiotowej dziedzinie** (sądowe i/lub inne, o określonym poziomie, charakterze i czasie trwania)
- **Znajomość języków obcych:** kandydaci powinni wykazać się czynną znajomością jednego i bierną znajomością drugiego języka urzędowego Rady Europy
- **Motywacja**
- **Znajomość funkcjonowania Rady Europy/doświadczenie w ramach systemu Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności**
- **Jasność i precyzja myśli i wyrażania się**
- **Umiejętność osądu sytuacji/konkretne umiejętności**

ZAŁĄCZNIK 3 – Wzór życiorysu dla kandydatów ubiegających się o urząd sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka²³

W celu dostarczenia członkom Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy porównywalnych informacji na okoliczność wyboru sędziów do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, kandydaci są proszeni o przesyłanie krótkich życiorysów zgodnych z poniższym wzorem:

I. Dane osobowe

Nazwisko, imię

Płeć

Data i miejsce urodzenia

Obywatelstwo/obywatelstwa

II. Wykształcenie i inne kwalifikacje

III. Istotna działalność zawodowa

a. Opis działalności sądowej

b. Opis działalności prawnej pozasądowej

c. Opis działalności zawodowej pozaprawniczej

(Prosimy o podkreślenie obecnie zajmowanego stanowiska/stanowisk)

IV. Działalność i doświadczenie w dziedzinie praw człowieka

V. Działalność publiczna

a. Stanowiska w służbie publicznej

b. Stanowiska obieralne

c. Funkcje zajmowane w partiach lub ruchach politycznych

(Prosimy o podkreślenie obecnie zajmowanego stanowiska/stanowisk)

VI. Inna działalność

a. Dziedzina

b. Czas trwania

c. Funkcje

(Prosimy o podkreślenie obecnie prowadzonej działalności)

VII. Publikacje i inne prace

(Można podać łączną liczbę opublikowanych książek i artykułów, ale wymienić tylko najważniejsze tytuły (maksymalnie 10))

VIII. Języki

(Wymagana czynna znajomość jednego z języków urzędowych Rady Europy i bierna znajomość drugiego)

Język	Czytanie			Pisanie			Mowa		
	bardzo dobrze	dobrze	umiarkowanie	bardzo dobrze	dobrze	umiarkowanie	bardzo dobrze	dobrze	umiarkowanie
a. Język ojczysty:									
.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-
(proszę określić)									
b. Języki urzędowe:									
- angielski	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- francuski	-	-	-	-	-	-	-	-	-
c. Inne języki:									
.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-
.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-
.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-

IX. W przypadku niespełniania wymaganego kryterium poziomu biegłości w [drugim] języku urzędowym, wymaganej na stanowisku sędziego, prosimy o potwierdzenie zamiaru uczestnictwa w intensywnym kursie danego języka przed i – jeśli zajdzie taka potrzeba – również na początku kadencji, w razie wyboru na urząd sędziego Trybunału.

X. Inne istotne informacje

XI. Prosimy o potwierdzenie gotowości zamieszkania na stałe w Strasburgu w przypadku wyboru na sędziego Trybunału.

[...]

²³ Powyższy tekst zaczerpnięto z Załącznika do [Rezolucji 1646 \(2009\)](http://assembly.coe.int/CommitteeDocs/2009/ModelCVEN.doc) Zgromadzenia Parlamentarnego. Wzór życiorysu jest także dostępny na stronie Zgromadzenia Parlamentarnego: <http://assembly.coe.int/CommitteeDocs/2009/ModelCVEN.doc>